EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 22.7.2021.
COM(2021) 408 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA

o preispitivanju i ažuriranju trećeg provedbenog plana Europske unije u skladu s člankom 9. stavkom 4. Uredbe (EU) 2019/1021 o postojanim organskim onečišćujućim tvarima

{SWD(2021) 201 final}

1. UVOD

Stockholmska konvencija o postojanim organskim onečišćujućim tvarima[1] („Stockholmska konvencija”) donesena je u svibnju 2001. i stupila je na snagu 2004. Europska unija („Unija”) i njezine države članice[2] stranke su Konvencije[3], koja je prvotno provedena u pravu Unije Uredbom (EZ) br. 850/2004 o postojanim organskim onečišćujućim tvarima[4]. Ta je uredba zamijenjena preinačenom Uredbom (EU) 2019/1021 o postojanim organskim onečišćujućim tvarima[5] („Uredba o postojanim organskim onečišćujućim tvarima”).

U skladu s člankom 7. Stockholmske konvencije stranke su dužne:

(a) izraditi i nastojati primijeniti plan provedbe svojih obveza na temelju te konvencije;

(b) dostaviti svoj provedbeni plan Konferenciji stranaka u roku od dvije godine od datuma stupanja na snagu Stockholmske konvencije za dotičnu stranku;

(c) po potrebi periodički pregledavati i modernizirati svoje provedbene planove na način koji odlukom treba odrediti Konferencija stranaka.

Prvi europski provedbeni plan, pod nazivom „Provedbeni plan Zajednice”, izrađen je 2007. (SEC(2007) 341)[6]. Taj je provedbeni plan prvi put ažuriran „Provedbenim planom Unije” iz 2014. (COM(2014) 306 final), a dodatno je ažuriran početkom 2019. (COM(2018) 848 final). Preispitivanje i ažuriranje trećeg provedbenog plana Unije postalo je nužno kako bi se dodatno razmotrila sljedeća pitanja:

1. preinaka Uredbe o postojanim organskim onečišćujućim tvarima, koja je u srpnju 2019. zamijenila izvornu Uredbu (EZ) br. 850/2004;

2. uvrštavanje brojnih novih postojanih organskih onečišćujućih tvari u Stockholmsku konvenciju, uključujući pesticid dikofol i industrijsku kemikaliju perfluorooktansku kiselinu (PFOA), njezine soli i njoj srodne spojeve; te

3. tehnički i zakonodavni napredak u tom području.

O tom provedbenom planu Unije provedeno je savjetovanje s nadležnim tijelima država članica, industrijskim sektorom, organizacijama za zaštitu okoliša i širom javnošću. Provedbeni plan Unije dostavit će se tajništvu Stockholmske konvencije u skladu s obvezama Unije kao stranke.

2. POSTOJANE ORGANSKE ONEČIŠĆUJUĆE TVARI

Postojane organske onečišćujuće tvari su kemijske tvari koje se zadržavaju u okolišu, bioakumuliraju se te predstavljaju rizik od izazivanja znatnih štetnih učinaka na ljudsko zdravlje ili okoliš. Te se onečišćujuće tvari prevoze preko međunarodnih granica daleko od svojih izvora, a nakupljaju se čak i na područjima u kojima se nikada nisu upotrebljavale ili proizvodile. Postojane organske onečišćujuće tvari ugrožavaju okoliš i ljudsko zdravlje u cijelom svijetu, a arktičke, baltičke i alpske regije primjer su područja EU-a s visokom

[1] http://www.pops.int/TheConvention/Overview/TextoftheConvention/tabid/2232/Default.aspx

[2] Jedna je država članica još nije ratificirala (Italija).

[3] Odluka Vijeća od 14. listopada 2004. o sklapanju Stockholmske konvencije o postojanim organskim onečišćujućim tvarima u ime Europske zajednice (2006/507/EZ) (SL L 209, 31.7.2006., str. 1.).

[4] Uredba (EZ) br. 850/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o postojanim organskim onečišćujućim tvarima i izmjeni Direktive 79/117/EEZ (SL L 158, 30.4.2004., str. 7.).

[5] Uredba (EU) 2019/1021 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o postojanim organskim onečišćujućim tvarima (preinaka) (SL L 169, 25.6.2019., str. 45.).

[6] https://ec.europa.eu/environment/chemicals/international_conventions/pdf/sec_2007_341.pdf

razinom onečišćenja postojanim organskim onečišćujućim tvarima. Zaključeno je da je potrebno međunarodno djelovanje kako bi se smanjili ili obustavili proizvodnja, uporaba i ispuštanje tih tvari. Tvari koje su razmotrene u međunarodnim pravnim instrumentima o postojanim organskim onečišćujućim tvarima navedene su u tablici 1.

3. MEĐUNARODNI SPORAZUMI KOJI SE ODNOSE NA POSTOJANE ORGANSKE ONEČIŠĆUJUĆE TVARI

3.1. Protokol UNECE-a o postojanim organskim onečišćujućim tvarima[7]

Protokol o postojanim organskim onečišćujućim tvarima uz Konvenciju UNECE-a o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka donesen je 24. lipnja 1998. u Aarhusu, u Danskoj. Odobrile su ga Europska unija i 23 države članice[8]. Taj je protokol trenutačno usmjeren na popis od 16 tvari koji obuhvaća 11 pesticida, dvije industrijske kemikalije i tri nenamjerna nusproizvoda. Stranke su 2009. donijele odluke o uvrštavanju sedam novih tvari na popis, ali te odluke još nisu stupile na snagu.

Protokolom o postojanim organskim onečišćujućim tvarima zabranjuje se, bez odgode ili u kasnijoj fazi, proizvodnja i uporaba navedenih kemikalija te on uključuje odredbe o gospodarenju otpadom koji se sastoji od tih kemikalija ili ih sadržava. Stranke se obvezuju na smanjenje svojih emisija dioksina, furana, policikličkih aromatskih ugljikovodika (PAH) i heksaklorobenzena (HCB) te se utvrđuju posebne granične vrijednosti emisija za spaljivanje komunalnog, opasnog i medicinskog otpada. Krajnji je cilj obustaviti sva otpuštanja, emisije i gubitke tih postojanih organskih onečišćujućih tvari.

3.2. Stockholmska konvencija

Stockholmska konvencija donesena je 2001. u okviru Programa Ujedinjenih naroda za zaštitu okoliša (UNEP) i stupila je na snagu 2004. Njome se promiče globalno djelovanje u pogledu početnog skupa od 12 postojanih organskih onečišćujućih tvari, uz opći cilj zaštite zdravlja ljudi i okoliša od tih tvari te se od stranaka zahtijeva da poduzmu mjere za obustavu ili smanjenje ispuštanja postojanih organskih onečišćujućih tvari u okoliš. Posebno se navodi predostrožni pristup utvrđen u načelu 15. Deklaracije o okolišu i razvoju iz Rio de Janeira iz 1992. To je načelo provedeno člankom 8. Stockholmske konvencije, kojim se utvrđuju pravila za uvrštavanje dodatnih kemikalija.

U Dodatku A Stockholmskoj konvenciji trenutačno je navedeno 28 kemikalija ili skupina kemikalija koje podliježu zabrani proizvodnje i uporabe, osim ako postoje općenita ili specifična izuzeća. Osim toga, proizvodnja i uporaba DDT-a, pesticida koji se i dalje upotrebljava u mnogim zemljama u razvoju, strogo je ograničena, kako je utvrđeno u Dodatku B Stockholmskoj konvenciji. Dodatak B sadržava i PFOS, njegove soli i PFOS-F, za koje se isto tako utvrđena izuzeća i prihvatljive uporabe.

Tim se općenitim izuzećima dopuštaju laboratorijska istraživanja, uporaba kao referentna norma i nenamjerne onečišćujuće tvari u tragovima u kemikalijama, smjesama i proizvodima. Proizvodi koji sadržavaju postojane organske onečišćujuće tvari, a proizvedeni su ili su već u uporabi prije datuma stupanja na snagu odgovarajuće obveze, isto tako podliježu izuzeću pod uvjetom da stranke tajništvu Stockholmske konvencije dostave informacije o uporabama i nacionalnom planu za gospodarenje otpadom za takve predmete.

---

[7] http://www.unece.org/env/lrtap/pops_h1.htm

[8] Grčka, Malta, Poljska i Portugal još nisu odobrili Protokol o postojanim organskim onečišćujućim tvarima (https://treaties.un.org/Pages/ParticipationStatus.aspx?clang=_en).

Ispuštanja nenamjerno proizvedenih nusproizvoda navedenih u Dodatku C (dioksini, furani, poliklorirani bifenili (PCB), pentaklorobenzen (PeCB), heksaklorobenzen (HCB) i poliklorirani naftaleni (PCN) (prosinac 2016.) te heksaklorobutadien (prosinac 2018.)) podliježu stalnom smanjivanju na najmanju moguću mjeru s krajnjim ciljem potpune obustave, ako je to moguće. Stranke su u skladu s Dodatkom C dužne promicati i, u skladu sa svojim akcijskim planovima, zahtijevati uporabu najboljih raspoloživih tehnika za nove izvore unutar glavnih kategorija izvora utvrđenih u II. i III. dijelu Dodatka C Stockholmskoj konvenciji.

Stockholmskom konvencijom predviđa se i utvrđivanje i sigurno gospodarenje zalihama koje sadržavaju postojane organske onečišćujuće tvari ili se sastoje od njih. Otpad koji sadržava postojane organske onečišćujuće tvari, koji se od njih sastoji ili je njima kontaminiran trebao bi se odložiti tako da se sadržaj postojanih organskih onečišćujućih tvari uništi ili nepovratno transformira tako da više ne pokazuje svojstva postojanih organskih onečišćujućih tvari. Ako ta opcija nije povoljna za okoliš ili je sadržaj postojanih organskih onečišćujućih tvari nizak, otpad se može odložiti na neki drugi način prihvatljiv za okoliš. Operacije odlaganja koje mogu dovesti do regeneriranja ili ponovne uporabe postojanih organskih onečišćujućih tvari izričito su zabranjene. Kad je riječ o pošiljkama otpada, u obzir se moraju uzeti odgovarajuća međunarodna pravila, standardi i smjernice, kao što je Baselska konvencija o nadzoru prekograničnog prometa opasnog otpada i njegovu odlaganju iz 1989..

Tablica 1.: Pregled postojanih organskih onečišćujućih tvari reguliranih na međunarodnoj razini (nove postojane organske onečišćujuće tvari dodane Stockholmskoj konvenciji od 2009. istaknute su sivom bojom)

Tvar	CAS	Uvrštena u Stockholmsku konvenciju	Uvrštena u Protokol UNECE-a o postojanim organskim onečišćujućim tvarima	Uvrštena u Uredbu EU-a o postojanim organskim onečišćujućim tvarima
Namjerno proizvedene postojane organske onečišćujuće tvari				
Aldrin	309-00-2	Dodatak A	Da	Da
Klordan	57-74-9	Dodatak A	Da	Da
Klordekon	143-50-0	Dodatak A	Da	Da
Dieldrin	60-57-1	Dodatak A	Da	Da
Endosulfan	959-98-8 33213-65-9 115-29-7	Dodatak A	Ne	Da
Endrin	72-20-8	Dodatak A	Da	Da
Heptaklor	76-44-8	Dodatak A	Da	Da
Heksabromobifenil (HBB)	36355-01-8	Dodatak A	Da	Da
Heksabromociklododekan (HBCDD) (uključujući njegove izomere)	25637-99-4 3194-55-6 134237-50-6 134237-51-7 134237-52-8	Dodatak A	Ne	Da
Heksabromodifenil eter i heptabromodifenil eter	36483-60-0, 68928-80-3 i drugi	Dodatak A	Da	Da Da
Heksaklorobenzen (HCB)	118-74-1	Dodatak A	Da	Da
Alfa-heksaklorocikloheksan*	319-84-6, 608-73-1	Dodatak A	Da: heksaklorocikloheksan i (HCH; CAS: 608-73-	Da (svi izomeri, uključujući gama-HCH koji se nalazi
Beta-heksaklorocikloheksan*	319-85-7	Dodatak A		

Tvar	CAS	Uvrštena u Stockholmsku konvenciju	Uvrštena u Protokol UNECE-a o postojanim organskim onečišćujućim tvarima	Uvrštena u Uredbu EU-a o postojanim organskim onečišćujućim tvarima
Lindan*	58-89-9	Dodatak A	1[9]), uključujući lindan (CAS: 58-89-9)	u lindanu)
Mireks	2385-85-5	Dodatak A	Da	Da
Pentaklorobenzen	608-93-5	Dodatak A	Da	Da
Pentaklorofenol (PCP)	87-86-5 i drugi	Dodatak A	Ne	Da – dodano preinakom iz 2019.
Poliklorirani bifenili (PCB)	1336-36-3 i drugi	Dodatak A	Da	Da
Tetrabromodifenil eter i pentabromodifenil eter	40088-47-9, 32534-81-9 i drugi	Dodatak A	Da	Da
				Da
Toksafen	8001-35-2	Dodatak A	Da	Da
DDT	50-29-3	Dodatak B	Da	Da
Perfluoroktan sulfonska kiselina, njezine soli i perfluoroktan sulfonil fluorid (PFOS)	1763-23-1, 307-35-7 i drugi	Dodatak B	Da	Da
Perfluorooktanska kiselina (PFOA), njezine soli i njoj srodni spojevi	335-67-1	Dodatak A	Ne	Da – dodano u travnju 2020.
SCCP-i – kratkolančani klorirani parafini	85535-84-8 i drugi	Dodatak A	Da	Da
HCBD – heksaklorobutadien	87-68-3	Dodatak A	Da	Da
PCN – poliklorirani naftaleni	70776-03-3 i drugi	Dodatak A	Da	Da
Bis(pentabromofenil)eter, poznat i kao dekabromodifenil eter (c-dekaBDE)	1163-19-5	Dodatak A	Ne	Da – dodano preinakom iz 2019.
Dikofol	115-32-2	Dodatak A	Ne	Da – dodano u lipnju 2020.
Nenamjerno proizvedene postojane organske onečišćujuće tvari				
Poliklorirani dibenzo-p-dioksini (PCDD)	1746-01-6	Dodatak C	Da	Da
Poliklorirani dibenzofurani (PCDF)	1746-01-6	Dodatak C	Da	
Heksaklorobenzen (HCB)	118-74-1	Dodatak C	Da	Da
Pentaklorobenzen	608-93-5	Dodatak C	Da	Da – dodano preinakom iz 2019.
Poliklorirani bifenili (PCB)	1336-36-3 i drugi	Dodatak C	Da	Da
PCN – poliklorirani naftaleni	70776-03-3 i drugi	Dodatak C	Da	Da – dodano preinakom iz 2019.
Policiklički aromatski ugljikovodici (PAH)	207-08-9 i drugi	Ne	Da	Da
HCBD – heksaklorobutadien	87-68-3	Dodatak C	Da	Da – dodano preinakom iz 2019.

* Lindan, alfa- i beta-heksaklorocikloheksan, ali i klordekon i heksabromobifenil nove su postojane organske onečišćujuće tvari u skladu sa Stockholmskom konvencijom, ali već su bile obuhvaćene Protokolom o postojanim organskim onečišćujućim tvarima i Uredbom o postojanim organskim onečišćujućim tvarima.

[9] Taj CAS broj obuhvaća smjese izomera alfa-, beta-, gama-, delta- i epsilon-heksaklorocikloheksana.

4. SVRHA PROVEDBENOG PLANA UNIJE O POSTOJANIM ORGANSKIM ONEČIŠĆUJUĆIM TVARIMA

Stockholmskom konvencijom utvrđuje se obveza svih stranaka da izrade i nastoje primijeniti plan provedbe svojih obveza na temelju te konvencije. Za Uniju je ta obveza sadržana i u članku 9. Uredbe o postojanim organskim onečišćujućim tvarima. Komisija je stoga 2007. izradila provedbeni plan o postojanim organskim onečišćujućim tvarima, koji obuhvaća i tvari uvrštene u Protokol o postojanim organskim onečišćujućim tvarima[10]. Taj je plan nekoliko puta ažuriran kako su se mijenjali Stockholmska konvencija, Protokol o postojanim organskim onečišćujućim tvarima i pravo Unije.

Opća je svrha provedbenog plana Unije ispuniti pravne obveze, ali i razmotriti poduzete mjere te utvrditi strategiju i akcijski plan za daljnje mjere Unije koje se odnose na postojane organske onečišćujuće tvari uvrštene u Stockholmsku konvenciju i/ili Protokol UNECE-a o postojanim organskim onečišćujućim tvarima.

Provedbenim planom Unije stoga se nastoji:

- preispitati postojeće mjere Unije koje se odnose na postojane organske onečišćujuće tvari,
- procijeniti njihovu učinkovitost i dostatnost u ispunjavanju obveza Stockholmske konvencije,
- utvrditi potrebe za daljnjim mjerama Unije,
- uspostaviti plan za provedbu daljnjih mjera,
- utvrditi i ojačati veze i potencijalne sinergije između gospodarenja postojanim organskim onečišćujućim tvarima i drugih politika u području okoliša, ali i drugih područja politike, i
- informirati javnost o postojanim organskim onečišćujućim tvarima i mjerama kontrole koje se na njih primjenjuju.

5. SAŽETAK PROVEDBENOG PLANA UNIJE

Četvrti provedbeni plan Unije utvrđen je u radnom dokumentu službi Komisije koji je priložen ovom izvješću. Preispitivanjem i ažuriranjem trećeg provedbenog plana obuhvaćaju se promjene iz preinake Uredbe o postojanim organskim onečišćujućim tvarima, uvrštavanje novih postojanih organskih onečišćujućih tvari u Stockholmsku konvenciju te tehnički i zakonodavni napredak postignut u tom području.

U uvodu je prikazan pregled međunarodnog pravnog okvira unutar kojeg se primjenjuje Uredba o postojanim organskim onečišćujućim tvarima, što uključuje sažetak Protokola UNECE-a o postojanim organskim onečišćujućim tvarima i Stockholmske konvencije.

U **poglavlju 2.** prikazano je trenutačno stanje u pogledu izvršavanja obveza koje je EU preuzeo kao stranka prethodno navedenih međunarodnih okvira. U njemu je opisano relevantno zakonodavstvo EU-a, ali i financijski instrumenti kojima se podupire njegova provedba.

To osobito uključuje nove odjeljke provedbenog plana Unije s detaljnim opisima Uredbe o postojanim organskim onečišćujućim tvarima. Europska agencija za kemikalije u okviru Uredbe o postojanim organskim onečišćujućim tvarima ima nekoliko zadaća kojima podržava

[10] SEC(2007) 341.

Europsku komisiju, među ostalim u postupku utvrđivanja novih potencijalnih postojanih organskih onečišćujućih tvari. Tom se izmjenom procesi iz Uredbe o postojanim organskim onečišćujućim tvarima bolje usklađuju s povezanim zakonodavstvom o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija (REACH), tj. Uredbom (EZ) br. 1907/2006. Nadalje, Europska agencija za kemikalije obvezna je objavljivati dodatne informacije na svojim internetskim stranicama[11], uključujući obavijesti o pripremi prijedloga za uvrštavanje nove tvari na popis i o osmotjednom savjetovanju za sve zainteresirane strane, što omogućuje veću transparentnost, a industrijskom sektoru, nevladinim organizacijama i istraživačkim tijelima mogućnost dostave podatke o potencijalnim postojanim organskim onečišćujućim tvarima.

Uredbom o postojanim organskim onečišćujućim tvarima mijenja se i obveza izvješćivanja država članica. Obveza u pogledu godišnjeg i trogodišnjeg izvješćivanja Komisije o napretku s obzirom na ciljeve Uredbe (EZ) br. 850/2004 na temelju članka 12. zamijenjena je člankom 13. Uredbe o postojanim organskim onečišćujućim tvarima, na temelju kojeg se od država članica zahtijeva sastavljanje javno dostupnog izvješća s detaljnim opisom napretka, koji je postignut u odnosu na ciljeve Uredbe o postojanim organskim onečišćujućim tvarima. Države članice dužne su Komisiji i Europskoj agenciji za kemikalije omogućiti pristup informacijama navedenima u izvješćima.

Poglavlje 2. uključuje i dodatne informacije o zakonodavstvu Unije koje se odnosi na tlo i kontaminirano zemljište, koje su nedostajale u prethodnim verzijama provedbenog plana Unije i provedbenog plana Zajednice. To uključuje pojedinosti o Direktivi o odgovornosti za okoliš (2004/35/EZ), Uredbi (EU) 2019/1009 o gnojidbenim proizvodima i tematskoj strategiji za zaštitu tla.

Poglavlje 3. sadržava sveobuhvatnu procjenu postojanih organskih onečišćujućih tvari u Uniji u pogledu njihove proizvodnje, uporabe i stavljanja na tržište, ali i u pogledu postojećih zaliha i onečišćenja otpadnih tokova. To se poglavlje uglavnom temelji na izvješćima i provedbenim planovima koje su izradile države članice.

Sadržava detaljne nove odjeljke kojima su osobito obuhvaćene sljedeće tvari:

- bromirani usporivač gorenja dekabromodifenileter (dekaBDE), koji je u Uniji bio u širokoj uporabi u plastici i tekstilima za uređenje kućanstva prije nego što je ograničenje uporabe dekaBDE-a iz Uredbe REACH stupilo na snagu u ožujku 2019. U svibnju 2017. Konferencija stranaka Stockholmske konvencije odlučila je uvrstiti dekaBDE u Dodatak A. U provedbenom planu Unije navedeno je da je uporaba dekaBDE-a u Uniji dosegnula vrhunac od 75 000 tona u 2000., a 2019. njegova uporaba u potpunosti je ukinuta. S obzirom na životni vijek tretiranih proizvoda, može se očekivati da će dekaBDE utjecati na otpadne tokove još nekoliko godina;

- perfluorirane površinski aktivne tvari tj. perfluorooktansku kiselinu (PFOA), njezine soli i njoj srodne spojeve. PFOA je druga perfluorirana i polifluorirana alkilna tvar (PFAS) navedena u dodatku Stockholmskoj konvenciji, nakon perfluoroktan sulfonske kiseline (PFOS). PFOA se u Uniji u velikoj mjeri upotrebljavala za različite primjene kao repelent vode, ulja i mrlja te kao međuproizvod u proizvodnji fluoropolimera. PFOA je dodana Stockholmskoj konvenciji 2019. s nekoliko izuzeća. Upravljanje PFOA-om i otpadom kontaminiranim PFOA-om velika je poteškoća s kojom će se Unija morati nositi u sljedećem desetljeću i nakon toga;

[11] https://echa.europa.eu/understanding-pops

- pesticid pentaklorofenol (PCP), koji se prethodno upotrebljavao kao sredstvo za zaštitu drva, prvenstveno u industrijskim okruženjima kao što su vodovi za prijenos električne energije i željeznički pragovi. PCP, njegove soli i esteri dodani su Dodatku A Stockholmskoj konvenciji u svibnju 2015. Uporaba PCP-a u Uniji ograničena je od 1991., a dodatno je ograničena 2008. Uredbom REACH. Iako se PCP već mnogo godina ne upotrebljava za obradu drva, životni vijek obrađenog drva može biti i do 50 godina, što bi moglo uzrokovati probleme za konačno zbrinjavanje otpadnog drva;
- pesticid dikofol, koji se upotrebljavao kao zamjena za DDT za kontrolu grinja i drugih štetnih organizama za različite nasade kao što su voće, povrće, ukrasne biljke, pamuk i čaj. Dikofol je dodan Stockholmskoj konvenciji u svibnju 2019. U Uniji se uporaba dikofola smanjila s 317 tona godišnje u 2000. na 32 tone godišnje u 2009. Uporaba dikofola u Uniji više nije bila dopuštena nakon 2010. Dikofol je 2013. dodan Direktivi o standardima kvalitete okoliša (2013/39/EU). Očekuju se ograničeni naslijeđeni problemi (izvan područja prethodne uporabe) iako bi mogla biti potrebna daljnja kontrola kontaminacije uvezenih proizvoda.

U poglavlju 3. nalaze se i najnovije informacije o radu na konačnom ukidanju i uništavanju (ili nepovratnom transformiranju) polikloriranih bifenila (PCB) koji se upotrebljavaju kao tekućine za prijenos topline u dielektričnoj opremi. Ispitivanje provedeno 2017. pokazalo je da je većina država članica ostvarila znatan napredak u prestanku uporabe opreme koja sadržava PCB. Uredba o postojanim organskim onečišćujućim tvarima uključuje cilj postavljen Stockholmskom konvencijom za ukidanje uporabe PCB-a do 2025.

U poglavlju 3. dodatno je opisan rad na ponovnoj procjeni kriterija za postojane organske onečišćujuće tvari za vrlo pokretljive tvari, s mogućnošću izrade novih dodatnih kriterija uz kriterij bioakumulacije.

Poglavlja 4. i 5. sadržavaju detaljnu analizu svake pojedinačne obveze Stockholmske konvencije koja utječe na mjere Unije koje se odnose na postojane organske onečišćujuće tvari. Nastavno na tu analizu u provedbenom planu Unije utvrđena je 31 mjera za poboljšanje provedbe obveza Unije u okviru Stockholmske konvencije.

U poglavljima 3. i 4. pokazano je da se postupno ukidala uporaba tvari koje su uvrštene u Stockholmsku konvenciju ili Protokol o postojanim organskim onečišćujućim tvarima i koje su bile uređene Uredbom o postojanim organskim onečišćujućim tvarima prije 2008. (stare postojane organske onečišćujuće tvari). Preostale uporabe starih postojanih organskih onečišćujućih tvari prisutne su samo u proizvodima koji su proizvedeni ili stavljeni na tržište prije stupanja na snagu Uredbe o postojanim organskim onečišćujućim tvarima i kao norme za potrebe istraživanja. Obje preostale uporabe obuhvaćene su općim izuzećima odobrenima Stockholmskom konvencijom ili Uredbom o postojanim organskim onečišćujućim tvarima.

Nove postojane organske onečišćujuće tvari koje su od 2009. do 2017. uvrštene u Stockholmsku konvenciju ili Protokol o postojanim organskim onečišćujućim tvarima naknadno su dodane u Uredbu o postojanim organskim onečišćujućim tvarima. Postojane organske onečišćujuće tvari dodane Stockholmskoj konvenciji u svibnju 2019. dotad su već postupno ukinute u Uniji (dikofol) ili su podlijegale daljnjim kontrolama na temelju Uredbe REACH (PFOA, njezine soli i njoj srodni spojevi) te su 2020. dodane Uredbi o postojanim organskim onečišćujućim tvarima.

Neke postojane organske onečišćujuće tvari, osobito bromirani usporivači gorenja (PBDE i HBCDD) i perfluorirane kemikalije (PFOA, njezine soli i njoj srodni spojevi), nastavile su se upotrebljavati do nedavno, što znači da otpad koji ih sadržava može predstavljati poteškoću s

kojom će se Unija i države članice morati nositi još nekoliko godina. Nadalje, otpad koji sadržava postojane organske onečišćujuće tvari (npr. zastarjeli pesticidi ili kontaminirana oprema) uvezen je u neke države članice radi odlaganja i uklanjanja. Taj je uvoz proveden u skladu s odredbama Stockholmske konvencije i njime se pridonosi ukupnom smanjenju i ispravnom upravljanju postojanim organskim onečišćujućim tvarima u cijelom svijetu.

U nekoliko država članica još ima zaliha zastarjelih pesticida koji sadržavaju postojane organske onečišćujuće tvari, a koje je sada, u skladu s Uredbom o postojanim organskim onečišćujućim tvarima, strogo zabranjeno proizvoditi, upotrebljavati i stavljati na tržište. Tim zalihama i drugim otpadom koji se sastoji od postojanih organskih onečišćujućih tvari ili je njima kontaminiran potrebno je primjereno upravljati kako bi se osiguralo odlaganje prihvatljivo za okoliš, uključujući specifikaciju i reviziju odgovarajućih graničnih vrijednosti i postupaka obrade otpada. Komisija u tu svrhu trenutačno priprema prijedlog izmjene priloga IV. i V. Uredbi o postojanim organskim onečišćujućim tvarima.

U državama članicama je 2017. provedeno istraživanje o preostalim zalihama PCB-a u uporabi u tekućinama za prijenos topline u dielektričnoj opremi, koje je pokazalo da je, u usporedbi s pretpostavljenim zalihama iz 1990., preostalo manje od 10 % tih tvari. Međutim, u malom broju država članica preostale zalihe u uporabi bile su mnogo veće, približno 50 % u odnosu na polaznu vrijednost iz 1990. Stockholmskom konvencijom predviđeno je postupno ukidanje uporabe PCB-a u opremi do 2025., a od stranaka se zahtijeva da do 2028. osiguraju zbrinjavanje tekućina koje sadržavaju PCB-e na način koji je prihvatljiv za okoliš.

Poglavlja 6. i 7. sadržavaju dodatne informacije o provedbi drugih obveza osim onih koje su izravno povezane s uvrštenim kemikalijama. U njima se pokazuje da razmjena informacija o tehničkim pitanjima među državama članicama i s trećim zemljama još nije na zadovoljavajućoj razini i da bi se trebala poboljšati kako bi se pružila bolja potpora provedbi Uredbe o postojanim organskim onečišćujućim tvarima.

Nadalje, u jesen 2019. provedeno je javno savjetovanje o najnovijem nacrtu provedbenog plana Unije. I opća javnost i stručnjaci su u povratnim informacijama izrazili razloge za zabrinutost. Ispitanici su osobito istaknuli nedovoljnu vidljivost tekućih aktivnosti povezanih s postojanim organskim onečišćujućim tvarima na razini država članica i Unije (uključujući način na koji bi mogli pridonijeti tim aktivnostima) i nedostatak komunikacije o glavnim razlozima za zabrinutost i pitanjima povezanima s postojanim organskim onečišćujućim tvarima koja bi bila prilagođena odgovarajućim skupinama dionika. Ispitanici iz opće javnosti najviše su bili zabrinuti u pogledu informacija o zastarjelim pesticidima i kontaminaciji hrane.

Komunikacija s javnošću i ključnim dionicima u središtu je jedne od 31 mjere za poboljšanje provedbe obveza Unije.

Unija i države članice različitim instrumentima pružaju znatnu tehničku i financijsku pomoć kako bi poduprle provedbu Stockholmske konvencije u zemljama u razvoju.

6. OPĆI ZAKLJUČCI

Pravne mjere koje se odnose na proizvodnju, stavljanje na tržište i uporabu postojanih organskih onečišćujućih tvari i mjere kojima je obuhvaćeno gospodarenje otpadom koji se sastoji od postojanih organskih onečišćujućih tvari ili ih sadržava u Uniji su dovoljno sveobuhvatne za ispunjavanje obveza iz Konvencije i Protokola o postojanim organskim onečišćujućim tvarima.

Postignut je znatan napredak u uklanjanju postojanih organskih onečišćujućih tvari. Zabranjena je proizvodnja i uporaba svih postojanih organskih onečišćujućih tvari, uz neka manja izuzeća. Glavna je poteškoća za Uniju ukloniti postojane organske onečišćujuće tvari iz ciklusa gospodarenja otpadom i preostalih zaliha jer su one još uvijek velik izvor emisija. Pritom se najveći izazovi trenutačno odnose na bromirane postojane organske onečišćujuće tvari koje su se prethodno upotrebljavale kao usporivači gorenja (PBDE i HBCDD), perfluorirane kemikalije (PFOA, njezine soli i njoj srodni spojevi), upravljanje zastarjelim pesticidima i konačno ukidanje uporabe PCB-a u dielektričnoj opremi kako bi se ispunio cilj određen Uredbom o postojanim organskim onečišćujućim tvarima do 2025.

U kontekstu obveza koje proizlaze iz Stockholmske konvencije i uzimajući u obzir situaciju u Uniji, u provedbenom planu navodi se 31 mjera nužna za ispunjavanje tih obveza. Pet je novih mjera i posebno su usmjerene na nedavno uvrštene kemikalije. Osam mjera čine kontinuirano djelovanje, a njih 16 već je bilo navedeno u prethodnom provedbenom planu i još su u tijeku jer nisu dovršene ili su i dalje relevantne.

Ispuštanje postojanih organskih onečišćujućih tvari zbog nenamjerne proizvodnje i dalje je jedno od najvažnijih pitanja u Uniji koje treba riješiti. Nekoliko je mjera, stoga, posvećeno razvoju odgovarajućih djelovanja radi daljnjih smanjenja emisija postojanih organskih onečišćujućih tvari. Sprečavanje nastanka nenamjernih postojanih organskih onečišćujućih tvari razvojem procesa i tehnologija kojima se izbjegava njihov nastanak trebalo bi uglavnom biti razmotreno u području industrijske proizvodnje, ali i obuhvatiti i izvore iz domaćinstava, kao što su difuzni izvori spaljivanja. I dalje postoji potreba za daljnjim istraživanjem i tehnološkim razvojem u tom području.

Popise opreme koja sadržava poliklorirane bifenile (PCB), ali i akcijske planove za njezino prikupljanje i odlaganje sastavile su sve države članice. Informacije o trenutačnim količinama opreme koja sadržava PCB pokazuju da su mnoge države članice ostvarile dobar napredak. Međutim, neke i dalje moraju savladati poteškoće i potrebna su daljnja nastojanja kako bi se ispunio cilj Stockholmske konvencije koji se odnosi na ukidanje uporabe PCB-a do 2025.

Bromirane postojane organske onečišćujuće tvari, osobito PBDE i HBCDD, u Uniji su bile u širokoj uporabi kao usporivači gorenja, ali uporaba PBDE-a i HBCDD-a sada je zabranjena na temelju Uredbe o postojanim organskim onečišćujućim tvarima, a postupno ukidanje uporabe dovršeno je prije nekoliko godina. Međutim, životni vijek obrađenih proizvoda predstavlja poteškoću za upravljanje otpadnim materijalima koji sadržavaju te tvari. Dobar napredak ostvaren je u razvoju tehnika za njihovu identifikaciju i odvajanje unutar otpadnih tokova, uključujući smjernice Tajništva. Međutim, potrebno je kontinuirano raditi na rješavanju problema koje bromirane postojane organske onečišćujuće tvari uzrokuju u otpadnim tokovima. Nadalje, iako se obrađenom plastikom upravlja u okviru definiranog otpadnog toka na temelju Direktive 2012/19/EU o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi (OEEO)[12], obrađeni tekstili ući će u tokove komunalnog otpada, a moguće je da važnost tog problema nije dovoljno prepoznata.

U Uniji trenutačno postoji ograničena proizvodnja perfluoroktan sulfonske kiseline, njezinih soli i perfluoroktan sulfonil fluorida (PFOS). Uporaba PFOS-a u industriji metalnih navlaka jedini je preostali izvor ispuštanja PFOS-a kao rezultat namjeravane uporabe tvari. Za tu su uporabu već istražene alternative i zamjene koje treba primijeniti kako bi se u potpunosti ukinula uporaba PFOS-a.

[12] Direktiva 2012/19/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi (OEEO) (SL L 197, 24.7.2012., str. 38.).

PFOA se u Uniji široko upotrebljavala u različite svrhe, što će vjerojatno dovesti do znatnih poteškoća u pogledu otpada i mogućih emisija. Nadalje, u provedbenom planu Unije utvrđeno je da, iako su PFOS i PFOA uvršteni u Stockholmsku konvenciju i Uredbu o postojanim organskim onečišćujućim tvarima, u tijeku su razmatranja na razini Unije i međunarodnoj razini i o drugim spojevima PFAS-a , uključujući prijedlog Norveške da se perfluoroheksan sulfonska kiselina (PFHxS) uvrsti u Stockholmsku konvenciju. Stoga su mjere za rješavanje problema koje predstavlja PFAS u Uniji i u svijetu uključene u Unijinu Strategiju održivosti u području kemikalija[13].

Naposljetku, odgovori na javno savjetovanje o nacrtu provedbenog plana Unije ukazali su na poteškoće u komunikaciji i angažmanu. Komisija i države članice kontinuirano evaluiraju potrebu za usklađenim djelovanjem, i to koordiniranim informativnim kampanjama na razini Unije, kao i dodanu vrijednost takvog djelovanja u području postojanih organskih onečišćujućih tvari, uzimajući u obzir obvezu država članica da šire informacije o okolišu povezane s postojanim organskim onečišćujućim tvarima u skladu s Direktivom 2003/4/EZ[14]. Širenje informacija o postojanim organskim onečišćujućim tvarima već je poboljšano razvojem internetskih stranica Europske agencije za kemikalije o tim tvarima i izradom Informacijske platforme za praćenje kemikalija (IPCheM). Međutim, potrebno je daljnje preispitivanje o načinima širenja informacija koji bi zainteresiranim stranama pojednostavnili pronalaženje informacija, osobito o tekućim aktivnostima o postojanim organskim onečišćujućim tvarima.

[13] COM(2020) 667 final.

[14] Direktiva 2003/4/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 28. siječnja 2003. o javnom pristupu informacijama o okolišu i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 90/313/EEZ (SL L 41, 14.2.2003., str. 26.).